# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 32/2011, ECLI:CZ:NS:2012:29.NSCR.32.2011.1

**Číslo:** 112/2012

**Právní věta:**

Nabyl-li dlužník vlastnické právo k věci zatížené zástavním právem až v průběhu insolvenčního řízení, v době po marném uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku k přihlášení pohledávek (a ustanoveními o možných změnách pořadí přihlášených pohledávek), neznamená to, že by věřitel, který svou pohledávku řádně a včas přihlásil, byl bez dalšího zbaven práva dovolat se zajištění. Insolvenční soud je povinen takového věřitele vyzvat, aby v (procesní) lhůtě k tomu určené sdělil, zda uplatňuje právo na uspokojení ze zajištění a poučit jej, že po marném uplynutí určené lhůty bude mít za to, že právo na uspokojení pohledávky ze zajištění neuplatnil.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 28.03.2012

**Spisová značka:** 29 NSCR 32/2011

**Číslo rozhodnutí:** 112

**Číslo sešitu:** 8

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Oddlužení

**Předpisy:** § 136 odst. 2 písm. f) IZ
§ 164 odst. 1 obč. zák.
§ 173 odst. 1 IZ
§ 184 IZ
§ 185 IZ
§ 192 odst. 2 IZ
§ 195 IZ
§ 205 odst. 4 IZ
§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.
§ 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř.
§ 395 IZ
§ 398 odst. 3 IZ
§ 405 IZ
§ 7 odst. 1 IZ

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesením ze dne 14. 12. 2010, ve znění opravného usnesení ze dne 9. 2. 2011, neschválil oddlužení dlužnice (bod I. výroku), prohlásil na majetek dlužnice konkurs, s tím, že bude projednáván jako konkurs nepatrný (bod II. výroku) a určil, že účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění tohoto usnesení v insolvenčním rejstříku (bod III. výroku).*

*Soud prvního stupně – vycházeje z toho, že usnesením ze dne 25. 10. 2010 rozhodl o úpadku dlužnice, ustavil insolvenčního správce a povolil řešení úpadku oddlužením – s odkazem na ustanovení § 395 odst. 1 a § 405 odst. 1 a 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), dospěl k závěru, že v průběhu řízení vyšly najevo skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení; proto oddlužení dlužnice neschválil a rozhodl o způsobu řešení úpadku dlužnice konkursem.*

*Přitom zdůraznil, že dlužnice převedla darovací smlouvou ze dne 16. 9. 2010, tj. bezprostředně před podáním insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení (15. 10. 2010), označené nemovitosti (jejichž „cenu" insolvenční správce odhadl na 200 000 Kč) [dále jen „nemovitosti")], na svou dceru J. Č., čímž se zbavila podstatné části svého majetku. „Tento bezúplatný převod nemovitostí ve prospěch osoby dlužnici blízké se udál v době, kdy dlužnice již byla v prodlení u šesti svých závazků. Lze důvodně předpokládat, že dlužnice tímto bezúplatným převodem na osobu blízkou, tzn. právním úkonem bez přiměřeného protiplnění, sledovala nepoctivý záměr, když tímto převodem jednak zvýhodnila jednoho ze svých věřitelů na úkor ostatních a možnost uspokojení těchto ostatních věřitelů současně zkrátila". V důsledku tohoto jednání dlužnice se „věřitel č. 1" (T. M., a. s. – dále jen „věřitel T.") přihlásil do řízení jako věřitel nezajištěný, poněvadž jeho pohledávka je zajištěna majetkem ve vlastnictví třetí osoby; kdyby k převodu nedošlo, měl by postavení věřitele zajištěného. „V případě oddlužení plněním splátkového kalendáře, které by bylo pro uspokojení věřitelů jednoznačně výhodnější než zpeněžením majetkové podstaty dlužnice, by věřitel T. byl uspokojován jako nezajištěný, tzn. ze splátek a nikoliv ze zpeněžení zajištěného majetku (možnost uspokojit se ze zajištěného majetku mimo insolvenční řízení mu přitom zůstala), čímž by byli zkráceni ostatní nezajištění věřitelé".*

*V r c h n í s o u d v Olomouci k odvolání dlužnice usnesením ze dne 3. 3. 2011 potvrdil usnesení soudu prvního stupně.*

*Odvolací soud – cituje ustanovení § 1, § 5 písm. a), § 395 odst. 1 a § 405 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona – „konstatoval", že „při oddlužení není kladen hlavní důraz na maximální uspokojení věřitelů, nýbrž umožnit dlužníkovi, splňuje-li pro to všechny zákonné předpoklady, aby se oddlužil – osvobodil od dluhů a znovu bez dluhů zapojil do ekonomického života". Jednou z podmínek přitom je, že k oddlužení musí přistupovat poctivě.*

*Jestliže se dlužnice v době, kdy dlouhodobě neplnila své splatné závazky, a bezprostředně před podáním insolvenčního návrhu, spojeného s návrhem na oddlužení, bez přiměřeného protiplnění zbavila svého majetku (převedla jej na osobu blízkou), na poctivost jejího záměru usuzovat nelze.*

*Přitom v důsledku dalšího počínání – kdy darovací smlouvou ze dne 6. 1. 2011 dcera dlužnice převedla nemovitosti zpět na dlužnici – dlužnice ve svých důsledcích poškodila i věřitele T., který „již nemá možnost svou přihlášku o uplatnění zajištění dodatečně doplnit, neboť třicetidenní lhůta pro toto uplatnění, která začala běžet od rozhodnutí o úpadku dlužnice, dávno uplynula". „Tento nemovitý majetek bude v rámci konkursu zpeněžen a jeho výtěžek bude v rámci poměrného uspokojení rozdělen mezi všechny včas přihlášené věřitele".*

*I když je nepochybné – pokračoval odvolací soud – že „uspokojení věřitelů, a to všech, v rámci tohoto konkursu bude daleko nižší, než by bylo při schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, jedná se o jediný možný postup, který bude takto vzniklou situaci ve vztahu ke všem věřitelům řešit*

*spravedlivě, neboť i po jejich částečném uspokojení, které bude následovat po zpeněžení stávajícího majetku dlužnice, zbývající neuhrazené pohledávky žádného z přihlášených věřitelů nezaniknou a tito budou mít nadále možnost jejich úhradu vůči dlužnici (případně i vůči spoludlužníkům a ručitelům) nadále požadovat, tentokrát však již mimo konkursní řízení". Při respektování ustanovení § 5 písm. a) insolvenčního zákona nelze připustit, aby v rámci insolvenčního řízení byl někdo nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn; přitom dlužnice svým jednáním „ve svých důsledcích poškodila všechny věřitele".*

*Proti usnesení odvolacího soudu podala dlužnice dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř., spatřujíc zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu zejména „ve vymezení pojmu nepoctivého záměru, kdy tento pojem představuje jednu z podmínek uvedených v ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, jejíž splnění (splnění poctivosti záměru) je nutné proto, aby bylo možné povolit řešit dlužníkův úpadek právě formou oddlužení".*

*Dovolatelka nesouhlasí se závěrem soudů obou stupňů, podle něhož podáním návrhu na povolení oddlužení sledovala nepoctivý záměr. Přitom zdůrazňuje, že vzhledem „k vymezení pojmu nepoctivosti záměru soudem prvního stupně vedena snahou uvést vše do pořádku a splnit tak podmínku poctivosti svého záměru", uzavřela s dcerou dne 6. 1. 2011 darovací smlouvu, na základě které se s účinky ke dni 13. 1. 2011 stala výlučnou vlastnicí nemovitostí. „Nabytí nemovitostí zpět dlužnicí mělo odvolací soud definitivně v souladu s vymezením pojmu nepoctivosti záměru přesvědčit o poctivosti záměru dlužnice, avšak odvolací soud překvapivě konstatoval, že v důsledku tohoto počínání dlužnice byl opět navozen stav, který způsobuje nemožnost splnění podmínky poctivosti záměru podaného insolvenčního návrhu".*

*Citujíc ustanovení § 246 odst. 4 insolvenčního zákona dovolatelka namítá, že „neměla s ohledem na konstatování soudu prvního stupně úmysl předmětný dar odmítnout, a i kdyby o odmítnutí uvažovala a požádala o souhlas s odmítnutím daru insolvenčního správce, lze jen těžko předpokládat, že by s ohledem na zjištěné skutečnosti v řízení před soudem prvního stupně insolvenční správce s odmítnutím daru souhlasil". „Přijetím daru sledovala nejen rozmnožení zjištěné majetkové podstaty, ale hlavně splnění podmínky poctivosti svého záměru, stanovené a vymezené soudem prvního stupně, tak, aby mohla vyřešit svůj úpadek formou oddlužení". Jde-li o věřitele T., tento nebyl poškozen již proto, že dohodou ze dne 23. 9. 2010 přistoupila k závazku dlužnice její dcera, přičemž věřitel „přihlášenou pohledávku postupně z majetku dcery uspokojuje".*

*Podle dovolatelky „soudy popřely princip právní jistoty, princip předvídatelnosti práva a s tím související princip legitimního očekávání, kdy dlužnice neví, co by musela učinit, aby splnila podmínku poctivosti svého záměru". „Dlužnice na základě postupů soudu neví, co je považováno za nepoctivý nebo naopak poctivý záměr a má za to, že učinila všechny kroky k tomu, aby splnila podmínku poctivého záměru" a „splnila všechny podmínky pro to, aby soud mohl schválit řešení jejího úpadku formou oddlužení".*

*Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

*N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.*

**Z odůvodnění:**

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je insolvenční zákon na danou věc uplatnitelný ve znění účinném do 30. 3. 2011, tj. naposledy ve znění zákona č. 409/2010 Sb.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Nejvyšší soud shledává dovolání dlužnice přípustným podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro posouzení otázky poctivosti záměru dlužnice při oddlužení. V rovině úvahy, jak má být nahlíženo na jednání, jímž dlužník majetek, kterého se předtím zbavil bez protiplnění, navrátí do majetkové podstaty v průběhu insolvenčního řízení, jde o otázku dovolacím soudem neřešenou.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Z ustanovení § 395 insolvenčního zákona se podává, že insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, a) že jím je sledován nepoctivý záměr (odstavec 1). Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení i tehdy, jestliže (…) b) dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyslný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení (odstavec 2). Na nepoctivý záměr sledovaný návrhem na povolení oddlužení lze usuzovat zejména tehdy, jestliže ohledně dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu a) v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek takové osoby, a to v závislosti na výsledku takového řízení, nebo b) podle výpisu z rejstříku trestů v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy (odstavec 3).

Podle ustanovení § 405 insolvenčního zákona insolvenční soud oddlužení neschválí, jestliže v průběhu insolvenčního řízení vyšly najevo skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení; v případě uvedeném v § 402 odst. 5 tak rozhodne namísto rozhodnutí o způsobu oddlužení (odstavec 1). Jestliže insolvenční soud oddlužení neschválí, rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem (odstavec 2). Rozhodnutí, jímž oddlužení neschválí, doručí insolvenční soud zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat pouze dlužník (odstavec 3).

Nejvyšší soud předesílá, že již v usnesení ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 6/2008, uveřejněném pod číslem 61/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, formuloval a odůvodnil závěr, že pro řešení otázky, zda důvody obsažené v § 395 insolvenčního zákona mají být uplatněny při posouzení „přípustnosti“ oddlužení (pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení) nebo (až) při posouzení jeho „věcné opodstatněnosti“ (pro neschválení oddlužení), není určující časové hledisko, tedy to, že (jak se podává z dikce § 405 odst. 1 insolvenčního zákona) skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, vyšly najevo (až) v průběhu insolvenčního řízení (po povolení oddlužení). Podstatná je naopak kvalita posouzení zákonných kriterií v jednotlivých fázích oddlužení, tedy to, zda je v možnostech insolvenčního soudu příslušné skutečnosti prověřit (jejich existenci zjistit nebo vyloučit) v jednotlivých fázích oddlužení.

V usnesení ze dne 28. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2009, uveřejněném pod číslem 14/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále k otázce, kdy lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že návrhem na povolení oddlužení je sledován nepoctivý záměr, uvedl následující:

Ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, to jest k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Vedle okolností příkladmo vypočtených (jako ty, z nichž lze usuzovat na dlužníkův nepoctivý záměr při podání návrhu na povolení oddlužení) v ustanovení § 395 odst. 3 insolvenčního zákona, s nimiž je soud povinen se vypořádat (vyjdou-li v insolvenčním řízení najevo) vždy, tak bude závěr, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení oddlužení nepoctivý záměr, závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení. Jinak řečeno, nepoctivost dlužníkova záměru při podání návrhu na povolení oddlužení se nevyčerpává jednáními popsanými v § 395 odst. 3 insolvenčního zákona, když k úsudku ve smyslu § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona mohou vést různá jednání dlužníka. Může jít např. o jednání směřující k poškozování věřitelů (lhostejno, že nesankcionované normami trestního práva) v době před zahájením insolvenčního řízení, o zatajování skutečností týkajících se majetkových poměrů dlužníka a podobně.

Soudy obou stupňů založily svůj závěr o nepoctivosti záměru dlužnice při podání návrhu na povolení oddlužení na tom, že dlužnice bezprostředně před podáním insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení převedla nemovitosti darovací smlouvou na dceru, čímž se zbavila podstatné části svého majetku a zvýhodnila věřitele T. na úkor ostatních věřitelů (tím, že by se při oddlužení formou splátkového kalendáře podílel na splátkách a současně by mu zůstala možnost uspokojit se ze zajištění, a to mimo insolvenční řízení). Odvolací soud dále doplnil, že nabyla-li dlužnice zpět vlastnické právo k nemovitostem, byl tím poškozen i věřitel T., který se přihlásil jako věřitel nezajištěný a vzhledem k uplynutí třicetidenní lhůty (§ 136 odst. 3 insolvenčního zákona, ve spojení se shora zmíněným usnesením ze dne 25. 10. 2010) již neměl možnost přihlášku „o zajištění doplnit“.

Posouzení, zda dlužník (ne)sleduje podáním návrhu na oddlužení nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona) je logicky navázáno na hodnocení skutečností, které se udály v určitém časovém rámci, zpravidla (stejně jako v tomto případě) před zahájením insolvenčního řízení. Přitom je ovšem třeba mít na paměti, že o způsob řešení svého úpadku oddlužením typově žádají i osoby, které si úpadkovou situaci (nebo hrozící úpadek) přivodily do jisté míry lehkomyslným, marnotratným nebo obecně málo zodpovědným přístupem ke svým majetkovým záležitostem (počínaje tzv. řetězením úvěrů a půjček a konče třeba i utrácením peněz v hracích automatech), ale v určité fázi života (zpravidla časově úzce propojené dobou zahájení insolvenčního řízení) se rozhodly tento přístup změnit a své ekonomické potíže řešit smysluplnou cestou v insolvenčním řízení.

Je-li taková proměna opravdová (o čemž by se měl insolvenční soud přesvědčit v insolvenčním řízení ve vazbě na vše, co v něm vyšlo najevo ve fázích rozhodování o návrhu na povolení oddlužení a o schválení oddlužení, a k čemuž v době po povolení oddlužení slouží schůze věřitelů dle § 399 odst. 1 insolvenčního zákona se zdůrazněnou povinností (v § 399 odst. 2 insolvenčního zákona) dlužníkovy účasti a odpovědí na dotazy přítomných věřitelů /i insolvenčního soudu/), není důvod vylučovat dlužníka a priori z režimu oddlužení. Nalézt hranici, po jejímž překročení lze z událostí předcházejících zahájení insolvenčního řízení dovodit, že dlužník sleduje podáním návrhu na oddlužení nepoctivý záměr, může být v některých situacích obtížné, podstatné však je, zda nejpozději v době rozhodování insolvenčního soudu o schválení oddlužení je důvod usuzovat, že dlužník se poctivě snaží vypořádat s věřiteli a napravit stav vyvolaný předchozí nehospodárnou (jelikož k úpadku vedoucí) správou svého majetku. Přitom není vyloučeno ani to, aby jako dlužníkovy kroky směřující k poctivému vypořádání se s věřiteli zohlednil odvolací soud i jednání dlužníka, které může být (až v odvolacím řízení) i reakcí na důvody usnesení, jímž soud prvního stupně neschválil oddlužení.

V poměrech dané věci řečené znamená, že ačkoliv nelze mít výhrady k důvodům, pro něž oddlužení neschválil soud prvního stupně, odvolací soud měl zohlednit skutečnost nastalou v průběhu odvolacího řízení (zpětné nabytí darovaného majetku dlužnicí). Důvody, pro které odvolací soud nepřičetl uvedenou skutečnost ku prospěchu dlužnice, přitom neobstojí z následujících příčin:

> 1) Jakkoliv lze vést diskusi o motivech, které dlužnici vedly k darování nemovitostí dceři (dlužnice udávala, že do chaty začalo zatékat a neměla peníze na opravu, jakož i to, že věřitel T. s převodem souhlasil – viz protokol o přezkumném jednání ze dne 14. 12. 2010), nemělo být přehlédnuto, že dlužnice informaci o darování nemovitostí před věřiteli a insolvenčním soudem netajila (sama ji sdělila insolvenčnímu správci, který při témže přezkumném jednání vyjádřil názor, že tato okolnost nebude mít vliv na uspokojení věřitelů).
>
> 2) Po zjištění, že z popsaného jednání je dovozována nepoctivost jejích úmyslů, se dlužnice postarala o návrat ušlého majetku do majetkové podstaty.
>
> 3) Zpětným převodem nemovitostí nebyl žádný z věřitelů poškozen či zvýhodněn (a odvolací soud se mýlí, uzavřel-li jinak).

V této souvislosti nelze přehlédnout, že dle seznamu přihlášených pohledávek (číslo přihlášky P-1) věřitel T. přihlásil pohledávky z titulu smlouvy o úvěru č. 13014 ve výši 160 135,97 Kč a 80 000 Kč (z titulu smluvní pokuty dle téže smlouvy), a to jako pohledávky zajištěné zástavním právem k nemovitostem ve vlastnictví jiné osoby než dlužnice, přičemž „cena“ nemovitostí (zástavy) byla odhadnuta insolvenčním správcem na částku 200 000 Kč; jinými slovy, dle těchto nezpochybněných údajů byla „cena“ nemovitostí nižší než pohledávka věřitele T. zajištěná zástavním právem. Na záměr (úmysl) dlužnice poškodit (nezajištěné) věřitele „vyvedením“ nemovitostí z majetkové podstaty tak usuzovat nelze.

Jelikož na existenci zástavního práva k nemovitostem neměla vliv ani opakovaná změna v osobě vlastníka nemovitostí (§ 164 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku), zbývá prověřit, zda věřiteli T. byla zachována možnost dovolat se zajištění (doplnit přihlášku), když není pochyb o tom, že do doby, než dlužnice znovu nabyla vlastnické právo k nemovitostem, uplatnit právo na oddělené uspokojení přihlášené pohledávky ze zajištění nemohl (nemovitosti byly ve vlastnictví dcery dlužnice, přičemž nešlo ani o majetek dle ustanovení § 205 odst. 4 insolvenčního zákona).

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. 29 NSČR 16/2011, uzavřel, že účinky spojené s opožděným přihlášením práva na uspokojení pohledávky ze zajištění se případně mohou pojit jen se zmeškáním lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku k přihlášení pohledávek (a s ustanoveními o možných změnách pořadí přihlášených pohledávek) a nikoliv se zmeškáním lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku jako součást výzvy (poučení) dle § 136 odst. 2 písm. f) insolvenčního zákona (aby věřitelé insolvenčnímu správci „neprodleně“ sdělili, jaká zajišťovací práva uplatní na dlužníkových věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách, s poučením o následcích nesplnění této povinnosti) [k tomu srov. dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 21/2011, v němž je vysvětleno jaké (jiné) účinky má nerespektování této výzvy].

Tamtéž zdůraznil, že ve smyslu ustanovení § 195, věty první, insolvenčního zákona jde o popření pohledávky co do jejího pořadí (i) tehdy (…), je-li popíráno právo na uspokojení pohledávky ze zajištění. Úprava obsažená v ustanovení § 192 odst. 2 insolvenčního zákona pak věřiteli dovoluje až do přezkoumání jím přihlášené pohledávky, dokud jeho pohledávka není zjištěna nebo účinně popřena, měnit i pořadí přihlašované pohledávky a ustanovení § 184 (ve spojení s § 187) insolvenčního zákona dovoluje přihlášenému věřiteli vzít přihlášku pohledávky nebo část přihlášené pohledávky zpět kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení. Tato ustanovení dokládají, že tam, kde

věřitel přihlásil pohledávku do insolvenčního řízení s právem na uspokojení ze zajištění, může ve vymezeném rámci s takto přihlášeným (přednostním) pořadím pohledávky disponovat, včetně toho, že právo na takové přednostní uspokojení vezme zpět (takový postup může být pro zajištěného věřitele výhodný tam, kde insolvenční zákon omezuje právo osobního a současně i zajištěného věřitele dlužníka jen na uspokojení ze zajištění, jehož hodnota je nízká v porovnání s mírou uspokojení, jehož by se takovému věřiteli dostalo jako nezajištěnému – srov. § 398 odst. 3, poslední větu, insolvenčního zákona). Právo věřitele na uspokojení ze zajištění může být (v intencích ustanovení § 195 a § 196 insolvenčního zákona) též „odděleno" od přihlášené pohledávky samostatným popřením takto uplatněného pořadí pohledávky.

Odtud logicky plyne, že zajištěný věřitel, který zajištěnou pohledávku včas a řádně přihlásil do insolvenčního řízení, aniž se dovolal zajištění, se může dovolat zajištění samostatným podáním (doplněním přihlášky) i později; musí tak ale učinit nejpozději do uplynutí lhůty určené mu insolvenčním zákonem ke změně pořadí přihlášené pohledávky (srov. § 192 odst. 2 insolvenčního zákona). Přihlášení práva na uspokojení pohledávky ze zajištění tedy může mít i v tomto ohledu „samostatný" právní osud.

Jestliže tedy zajištěný věřitel, který zajištěnou pohledávku včas a řádně přihlásil do insolvenčního řízení jako osobní dlužníkův věřitel, aniž se dovolal zajištění, uplatní právo na uspokojení pohledávky ze zajištění samostatným podáním (doplněním přihlášky) až po uplynutí lhůty stanovené insolvenčním zákonem ke změně pořadí pohledávky, insolvenční soud odmítne opožděně přihlášené pořadí pohledávky podle § 185, věty první, insolvenčního zákona. Ve smyslu § 173 odst. 1, věty druhé, insolvenčního zákona totiž nastala skutečnost, na základě které se k přihlášenému právu na (přednostní) uspokojení ze zajištění nepřihlíží. Zajištěná pohledávka se v důsledku tohoto uspokojuje v insolvenčním řízení jako nezajištěná. Důvod ukončovat účast dotčeného věřitele v insolvenčním řízení v rozsahu týkajícím se práva na uspokojení pohledávky ze zajištění podle § 185, věty druhé, insolvenčního zákona není dán, jelikož takový postup se (z povahy věci) pojí jen se situací, kdy se k pohledávce nepřihlíží co do její pravosti nebo výše.

Na výše uvedených závěrech nemá Nejvyšší soud důvod cokoliv měnit. Tyto závěry ovšem neřeší situaci, která může nastat v insolvenčním řízení nejen při oddlužení, nýbrž i při jiných způsobech řešení dlužníkova úpadku. Jde o to, že dlužník není za trvání insolvenčního řízení vyloučen z možnosti nabýt nový majetek nejen darováním (jako v tomto případě), nýbrž např. též děděním. Přitom není nikterak vyloučeno, že takový majetek bude zatížen věcným právem (typicky zástavním právem) váznoucím na něm třeba i za účelem zajištění osobní pohledávky věřitele vůči tomuto dlužníku. Jde-li (jako v tomto případě) o zajištěnou pohledávku, která vznikla před zahájením insolvenčního řízení a kterou věřitel v propadné lhůtě řádně přihlásil do insolvenčního řízení [jako (tehdy) nezajištěnou majetkem dlužníka], pojí se s pozdějším (po uplynutí lhůty ke změně pořadí pohledávky nastalým) nabytím takto zatíženého majetku do majetkové podstaty dlužníka i povinnost vypořádat v insolvenčním řízení ono věcné zajištění. Zjednodušeně lze říci, že věcné právo zatěžující majetek nabytý do majetkové podstaty dlužníka v průběhu insolvenčního řízení jde do majetkové podstaty coby právní závada váznoucí na věci, která (právě s ohledem na věcnou povahu zajištění) musí být vypořádána v souladu s povahou pohledávky, kterou zajišťuje.

Právo na uspokojení pohledávky ze zajištění ovšem nemůže být věřiteli, který přihlásil osobní pohledávku za dlužníkem, vnuceno, což při oddlužení platí tím více, že věřitel, který požaduje uspokojení ze zajištění, se při oddlužení plněním splátkového kalendáře uspokojuje jen (výlučně) z výtěžku zpeněžení zajištění (srov. § 398 odst. 2, poslední větu, insolvenčního zákona).

V poměrech dané věci to znamená, že stala-li se dlužnice vlastníkem nemovitostí (zástav) až v průběhu insolvenčního řízení, v době po marném uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku k přihlášení pohledávek (a ustanoveními o možných změnách pořadí přihlášených pohledávek),

neznamená to, že by věřitel, který svou pohledávku řádně a včas přihlásil, byl bez dalšího zbaven práva dovolat se zajištění.

Takového věřitele je nutné vyzvat, aby v (procesní) lhůtě k tomu určené sdělil, zda uplatňuje právo na uspokojení ze zajištění a poučit jej, že po marném uplynutí určené lhůty bude mít insolvenční soud za to, že právo na uspokojení pohledávky ze zajištění neuplatnil. Takovou výzvu je povinen vydat insolvenční soud (obecná propadná přihlašovací lhůta se také odvíjí od rozhodnutí insolvenčního soudu).

Závěr, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a podle nějž byl věřitel T. převodem vlastnického práva k nemovitostem zpět na dlužnici poškozen, tak neobstojí.

Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Zbývá dodat, že dospěje-li odvolací soud při novém projednání dlužnicí podaného odvolání k závěru, že není důvod potvrdit usnesení, jímž soud neschválil oddlužení, bude jeho úkolem zohlednit při rozhodování o odvolání též skutečnost, že věřitelé dlužnice by měli znovu dostat možnost hlasovat na schůzi věřitelů za tím účelem svolané (§ 399 odst. 1 insolvenčního zákona) o způsobu oddlužení dlužnice (zvážit, zda hodnota nemovitostí navrácených do majetkové podstaty pro ně nezakládá jako výhodnější způsob oddlužení zpeněžení majetkové podstaty).